ОЛЕСЬ БЕРДНИК

Поєдинок на астероїді

...Гаррі Бор, закривши очі, раював. Нарешті, сьогодні здійснюється його мрія...

Перукар кращої фешенебельної перукарні в Сан-Франціско хутко намилював йому щоки, а Гаррі тим часом думав про те, як він — сяючий і щасливий прийде до коханої Елізабет і розповість про свою надзвичайну вдачу... і, звичайно, про свою любов... Про любов до неї — лукавої кокетки Елізабет!..

Який він щасливий!.. Справді, ще недавно Гаррі захоплено слухав розповіді піонерів-дослідників Космосу про страшні і цікаві подорожі в безоднях простору, в марсіанських пустелях, між скелями на супутниках Урана і Сатурна, про експедиції на Плутон та інші планети... А тепер він сам візьме участь в космофізичній експедиції, яка летить в пояс астероїдів для розшуків дорогих мінералів і радіоактивних руд.

Гаррі пам'ятає, що багато мандрівників загинули в безодні неба, багато вернулися каліками, але ті, хто ставив перед собою мету, достойну енергійної людини — вернулися з Космосу мільйонерами, з алмазами і золотом! Він теж піде по їх шляху — він знайде на астероїдах дорогоцінні мінерали і привезе дорогій Елізабет такі алмази і сапфіри, яких немає навіть у англійської королеви... Досить їй поневірятися!.. Вона напевне до цього часу так холодно ставиться до мене тому, що я був ніхто!.. А й справді — що їй якийсь обірваний студент!.. Але сьогодні він — Гаррі — розповість їй про все!! Вона трохи зачекає — і вони заживуть щасливо... І тоді хай інші заздрять їм, як нині Гаррі і Елізабет заздрять багатіям...

Гаррі розкрив очі і глянув у дзеркало. Звідти виглядало самозадоволене обличчя і веселі карі очі. Він підморгнув сам собі і засміявся...

— Містер щасливий? — схилився над Гаррі перукар.

— О так, містер щасливий! — весело відповів Бор.

— Дівчина?..

— Так!..

— Тоді пропоную містеру найновіший одеколон "Космічна катастрофа". Дуже модно!..

— Валяйте "Космічну катастрофу"! — сказав Гаррі.

Перукар, безперервно мелючи язиком, виголював до блиску його щоки.

— Масаж? —закінчивши брити, запитав він.

— Так!

— Яким методом? — Як хочете!..

— Пропоную "Поцілунок на Марсі"...

— Чудесно!..

— Компрес "Вальс Венери"...

— Боже мій! — вигукнув Бор. —Та ви на мене весь Космос звалили!..

Перукар засміявся.

— Крик моди! Нічого не поробиш!.. Ну, а на закінчення — "Космічна катастрофа"!..

Ніжний струмінь освіжив лице Гаррі. Запах — незвичайно тонкий дурманив свідомість. Закрутилося в голові.

— Якщо і справжня космічна катастрофа така ж приємна, то боятися її не слід! — засміявся Гаррі, розплачуючись з веселим перукарем.

— Бажаю вам грошей і поцілунків! — крикнув услід той.

Швидкісний ліфт помчав Гаррі вниз. Потім він перейшов на автоматичний тротуар і, знову піднявшись ліфтом на 30 поверх, подзвонив.

Двері рвучко відкрилися, і прямо в коридор вискочила з кімнати Елізабет, ледве не зіткнувшись з Гаррі, — висока, стрункa, з трохи примруженими очима, з гарячим лукавим поглядом.

— Гаррі! — закричала вона, смішно сплеснувши руками, — який ти сьогодні шикарний! Гроші одержав чи, може, добру роботу знайшов?..

— Я щасливий, Елізабет! — відповів Гаррі, йдучи за дівчиною до кімнати. — Поздоров мене — я вилітаю в складі космічної експедиції!..

— Куди?

— В пояс астероїдів!

— Це ж дуже небезпечно! Що ти будеш там робити?..

— Що я буду робити? — задумано перепитав Гаррі. — Шукати мінералів... Це ясно!.. Але, Елізабет! Я хотів би сьогодні поговорити з тобою одверто і до кінця!..

— Гаррі! Я завжди з задоволенням слухаю тебе! І гадаю, що завжди ми з тобою говоримо відверто!..

— Бачиш, доки я вчився, до цього часу ти якось холодно ставилася до мене... і я думав, що ти, звичайно, маєш рацію, бо що я вартий — бідний і...

— І дурний, — закінчила Елізабет.

— Не перебивай... Я знаю — тобі потрібне веселе життя, а не таке, як тут, в цій конурі! І тому ти не могла відповісти на мої почуття! Я не осуджую тебе!.. Але тепер! Тепер я прилечу з неба мільйонером, я привезу тобі чудесні алмази звідти! І ми з тобою будемо жити так, щоб кожен крок був усипаний тільки квітами, щоб щастя супроводжувало нас завжди!

— Ти став поетом! — засміялася Елізабет. — Але, по-моєму, в тебе думки повернулися не в той бік! Послухай, Гаррі! Хто тобі сказав, що я холодно ставилася до тебе?.. Просто ти був боязким, милий дурню! А твоїх алмазів мені не потрібно, чуєш?.. Я навіть боюсь чогось!..

— Чого, Елі? — ніжно запитав Гаррі.

— Не знаю!.. Мені не хочеться, щоб ти летів... Я знаю, що ми з тобою і без цього побудували б хорошу сім'ю! Я давно вирішила...

— Елі! — крикнув в захопленні Гаррі. — Бісова дівчинка! Чому ж ти мені не говорила?

— Вирішила трохи помучити тебе! — лукаво блиснула очима Елізабет. — І все ж таки я прошу тебе — не треба твоїх мільйонів!.. Може, ти не поїдеш! Ми краще поїдемо в нашу весільну подорож!..

— Ні, Елі! — пристрасно зашепотів Гаррі, виключаючи світло і пригортаючи Елізабет. — Ні. моя радість, я хочу одягнути тебе, як королеву, я хочу, щоб красивішої від тебе не було в Сан-Франціско... ні! в цілому цвіті... Мені обридло нужденне життя! Нарешті, ти знаєш, що, хто хоче жити, той мусить боротися!.. Будь-якими засобами!..

Елізабет щось хотіла заперечити, та хміль кохання — молодого і непереможного — ударив до голови і змішав всі думки в радісному вихорі великого таїнства першої любові...

...Другого дня Гаррі і Елізабет в прозорому авто о першій годині дня в'їхали на територію порту космічних ракет. Гаррі вийшов з машини, Елізабет за ним.

Дівчина тут ще не дула і бачила все лише на картинках. Вона зацікавлено оглядалася навкруги.

На неосяжній площі, яка простягалася на десятки кілометрів за місто, стояли рядами десятки гігантських ракет, подібних до снарядів, поставлених сторч. Видовище справді було грандіозне.

Навколо снувала юрба космонавтів та проводжаючих. Назустріч Гаррі з диспетчерського пункту вийшов огрядний сивий чоловік — начальник експедиції.

— Містер Бор, — окликнув він, — негайно займайте своє місце, бо через півгодини вилітаємо!..

— Гаразд! — відповів Гаррі.

Начальник попрямував до одного з ракетних апаратів.

Бор повернувся до Елізабет, мовчки притиснув її до грудей. Вона, сховавши в його піджак заплакані очі, мовчала, схлипуючи. Потім, нарешті, перемогла себе, підняла погляд догори.

— Жди! — сказав Гаррі, поцілувавши її в чорні заплакані очі. — До щасливої зустрічі!..

Він побіг до ракети, а Елізабет здавалося, що то відірвався у неї шматок серця.

Зачинилися дверці в ракеті. Проводжаючі відійшли. Велетенський снаряд, гримлячи дюзами, підскочив у повітря і, обдавши гарячим подихом людей, з кожною секундою зменшуючись, зник між хмарами...

Волосся, пишно розсипане по плечах Елізабет, звихрилося і знову впало... І все!.. І більше нічого нема!..

...Пілот, вивівши ракету в міжпланетний простір, виключив двигун. Тепер все зроблять автомати. Незабаром апарат буде біля пояса астероїдів, де експедиція розпочинатиме роботу.

Гаррі, відстебнувшись від крісла, підійшов до ілюмінатора, милувався зоряним краєвидом. Поряд з ним зупинився Генрі Скеч, теж космофізик, який мусив разом з Гаррі висадитися на астероїді. Гаррі косо поглянув на нього. Сухе обличчя Генрі з стальними холодними очима не подобалося йому, чомусь не хотілося бути разом з ним в експедиції, але призначав членів експедиції не він, а начальник, і треба було мовчати...

— Ви вперше в Космосі? — запитав Гаррі супутника.

— Вдруге, — відповів Генрі.

— Перший раз не страшно було? Сподобався вам простір?..

— Мені він подобається остільки, оскільки пригодиться для бізнесу, сухо відповів Скеч.

Гаррі було неприємно слухати такі слова, і навіть його власні мрії про небесне багатство чомусь тепер поблідли і стали не такими значними. Обличчя Елізабет випливло на фоні зірок, усміхалося заплаканими очима, кликало назад...

Гаррі стріпнув головою, відмахнувся від неприємних думок. Потім, випивши гарячий чай, ліг в м'яке крісло відпочити...

...Через кілька годин з ракети мала вийти перша група експедиції — Бор і Скеч.

Пілот — молодий білявий хлопець — тепер сам сів до пульта і вводив ракету в потік астероїдів, зменшуючи швидкість апарата до швидкості астероїдного рою. Всі напруженно ждали.

В темній глибині простору далеко збоку блиснули брили небесних уламків. Ще. Ще. А в передньому ілюмінаторі сяяв у променні Сонця великий астероїд, не менше ніж 500-600 метрів в діаметрі. До нього і взяв напрям пілот.

До каюти зайшов начальник експедиції.

— Бор і Скеч! Прошу вас приготуватися! — сказав він. — Скеч буде старшим групи! Постарайтеся за 24 години повністю обслідувати астероїд. За цей час ми повернемось!..

Гаррі і Генрі одягнули скафандри і через п'ять хвилин стали схожими на велетенських пуголовків. До скафандрів були приєднані балони з їжею, твердим киснем, атомні батареї для освітлення і

обігрівання та портативні радіоприймачі... Людина, одягнена в такий скафандр, могла бути в Космосі більше десяти діб...

Ракета легко здригнулася. Поверхня астероїда була біля самого ілюмінатора — апарат летів поряд з небесним каменем. Бор і Скеч попрощалися і вийшли в перехідну камеру. Двері зачинилися за ними. Відкрився люк. Перед ними була нерівна скеляста поверхня маленької планетки. Гаррі ступив на камінь, обережно, тримаючись за виступи, зробив кілька кроків і прив'язав себе довгим синтетичним мотузком до скелі, щоб не відлетіти в простір. Таким же чином вийшов на астероїд і Скеч.

Люк закрився. Ракета, що, здавалося, висіла, торкаючись до виступу гострої скелі, відділилася від планетки і, розвиваючи швидкість, помчала до другого астероїда.

Гаррі оглянувся. Вони залишилися з Генрі вдвох серед неосяжного океану простору на шматочку каменю...

...Скеч повернувся до Бора.

— Тепер ми розійдемось, — сказав він. — Зійдемось на цьому ж місці... він поглянув на хронометр в спеціальній прозорій камері на руці... — через п'ять годин! Будьте уважним! Шукайте особливо алмазів... Попередні експедиції передавали, що якраз в цьому поясі астероїдів зустрічаються великі гнізда самоцвітів...

— Гаразд! — відповів Гаррі. Він був радий скоріше відокремитися від Скеча, бо взагалі не любив компанії, та ще й таких неприємних людей, як цей... бізнесмен!..

Скеч, перевіривши, чи міцно прив'язана вірьовка до скелі, кивнув Гаррі і, повернувшись, поволі пішов, а вірніше, поповз між химерними нагромадженнями каміння і скоро зник з очей Бора...

Гаррі полегшено зітхнув і оглянувся навкруги. Страшно, але разом з тим і красиво...

Мертва порожнеча навколо, засіяна золотими вогниками далеких світів.

Десь далеко-далеко — за тисячі кілометрів від Гаррі — видно блискучі цятки неправильної форми. То освітлені Сонцем камінці — рідні брати цього астероїда, на якому стоїть тепер Бор. Під ногами — темний базальт. Між камінними піками, що хаотично піднялися з планетки, сяє Сонце, яке тут разів у чотири менше, ніж на Землі...

Гаррі відвів погляд від незвичайного краєвиду.

— Пора братися за роботу,— подумав він.

В телефоні почувся голос Скеча:

— Містер Бор! Я знайшов супутника алмазів. Уважно перевіряйте всі породи на своєму шляху... Ми мусимо їх тут знайти!..

— Гаразд! — сухо відізвався Бор. — Починаю розшуки...

Він витягнув з спеціальної кобури високочастотний атомний пістолет, призначений для роздроблення породи, і почав поволі пробиратися між скелями.

Сонце зникло за нагромадженнями каміння, і стало відразу темно, як в герметично закритій кімнаті. Гаррі включив прожектор. Він почав уважно дивитися навкруги. В ясному колі електричного пучка заблищали жили металів. Гаррі включив портативний радіоспектроскоп. На руці — біля хронометра спалахнув маленький зелений екран, на ньому забігала вогняна змійка. Гаррі повів розтрубом радіоспектроскопа

по тих місцях, де блищали жили. Змійка на екрані застрибала. Бор незадоволено покрутив головою:

— Залізо, нікель, мідь... Дрібниці!.. — пробурмотів він.

— Зачекайте! Згодом і за цим будемо літати! — почувся голос Скеча під самим вухом.

Гаррі здригнув. Ніяк не відчепишся від цього Генрі! Він злісно прикусив губу і виключив радіо. Так буде краще! Він хоче бути хоч трохи на самоті віч-на-віч з своїми думами про Елізабет і майбутнє щастя...

Гаррі рушив далі, промацуючи породи навколо невидимим променем. Залізо, нікель... Нікель! Ага! Срібло!.. Ну це вже краще!.. Знову нікель!..

І раптом у Гаррі захопило дух! Вогняна змійка на екрані виросла і показала спектр, який свідчив про те, що тут є самоцвіти вуглецевої групи!.. Може тут є і алмази?.. А якщо навіть які-небудь інші самоцвіти — все одно чудесно! Він в першій же експедиції прославиться і вернеться багатим і щасливим до коханої Елі.

В пам'яті знову постало обличчя Елізабет... Гаррі підморгнув сам собі... Засміявся... Потім виключив радіоспектроскоп і включив високочастотний пістолет, спрямувавши його в те місце, де мали бути самоцвіти — під велетенську скелю червоночорного каменю...

В промінні прожектора, там, де пройшов невидимий атомний ніж, заворушилась порода, повільно почала падати донизу.

Гаррі засміявся:

— Не падає, а розповзається, мов каша! От що значить мале тяжіння...

Та він і сам відчував себе майже невагомим на цій мініатюрній планетці.

Гаррі провів біля підніжжя скелі коло. Ще раз! Ще! І ось, нарешті, в глибині вирізаної ним дірки заблищали в промінні прожектора вогники самоцвітів. Поволі відірвавшись від породи, пливла до ніг Гаррі велика грудка якоїсь руди, подібна до велетенської булави, а в ній... Бор хотів протерти очі, та перешкодив шолом... а в ній сяяли зеленими, голубими і червонуватими вогниками, вкраплені в гнізда, велетенські самоцвіти!.. А серед них було не менше двох десятків алмазів!.. Як йому повезло! Це ж королівське багатство! За законом космонавтів — перша знахідка члена експедиції належить тому, хто знайшов її! Який подарунок Елізабет!..

Гаррі оглянув заглибину, де виднілися ще самоцвіти менших розмірів і, не знайшовши нічого подібного до першого самородка, попрямував назад. Тепер тут більше нічого робити! Астероїд придатний для розробок, і експедиція може розпочинати роботу, щоб вибрати жили самоцвітів, які він знайшов!..

Знову виринуло з-за скель Сонце. Гаррі виключив прожектор. Потім присів на кам'яний виступ і почав розглядати свою знахідку.

Під промінням Сонця самоцвіти засяяли ще чарівніше. Вони переливалися безліччю найчистіших барв, милували око Гаррі чудовими формами і величиною...

Раптом Бор відчув, що хтось стоїть за спиною, і мороз пробіг по шкірі. Він обернувся. То повернувся Скеч. Його обличчя було сухе і зле, очі не відривалися від знахідки Гаррі.

— Чому ви не відповідали мені? — різко запитав Скеч, нарешті, поглянувши в обличчя Бора.

— Радіо зіпсувалось, — збрехав Гаррі.

— Гаразд! — пом'якшав Генрі. — Значить, у вас удача... Прекрасно! Надіюсь, що ви будете джентльменом і мені, як старшому, подаруєте цей маленький сувенір?! А?

— Як? — не зрозумів Гаррі. — Який сувенір?

— Наївна дитинка! — сухо засміявся Генрі. — Ну, оцю каменючку, яку ви знайшли!..

— Зачекайте, Генрі, але ви, певне, забули, що ця знахідка належить мені по правилах космонавтів!..

Генрі знову неприємно засміявся:

— Я нічого не забув!.. Але ви знайте, що є ще інші закони — закони старшинства! Вони велять, щоб такі молокососи, як ви, слухалися старших!..

— Але там більше нема таких самоцвітів, а ви хочете забрати заслужену мною знахідку!..

— Тим більше, що нема!.. Але я навіть не хочу розмовляти з вами! Запам'ятайте — тут свідків нема — ми і... Космос!..

В голосі Генрі почулися погрозливі нотки, Гаррі піднявся з каменя і став, дивлячись прямо в лице Скеча.

— Ви, може, хочете силою забрати в мене мої самоцвіти? — тихо запитав він.

— Для чого ж силою? — єхидно відповів Генрі. — Я гадаю, що ви розумний хлопчик і самі віддасте мені цю дрібничку!..

— Ні! Не думайте, Генрі, не віддам! — твердо відповів Гаррі.

Очі Скеча спалахнули зеленим вогнем ненависті.

Він, коротко розмахнувшись, вдарив Гаррі в бік. Той зойкнув і відлетів до скелі, боляче вдарившись об неї. Генрі теж від протидії сів на камінь.

Бор схопився на ноги. Внутрішній голос шепнув: "Обережно, Гаррі! Обережно! Перед тобою — хитра, жорстока людина! Недарма серце віщувало нещастя!"

Скеч нагнувся над каменем з самоцвітами, підняв його і залюбувався переливами фарб. Потім повернувся до Гаррі, який підходив до нього.

— Ну, куди ж тобі, хлопчисько, володіти таким царським камінцем?! Зачекай, другий раз полетиш в Космос — тоді знахідки будуть твої! Тоді ти будеш ветераном Простору! Зрозуміло?

— Мені ясно одне, — прохрипів Гаррі, кидаючись на Генрі, — що ти огидний звір, якого треба знищувати...

З цими словами Бор схопив Скеча за шланги кисневоду, повалив його на грунт. Але Генрі, підібравши ноги, вдарив його в живіт, і Гаррі полетів у простір, відокремлюючись від планетки, з якою його з'єднувала тільки тоненька вірьовка... Він бачив, як Скеч кинувся до скелі, щоб відв'язати вірьовку Бора...

Серце у Гаррі захололо. Він одержав удар і тепер рухається геть від планетки! Якщо вірьовку відв'язати, то він буде віддалятися без кінця і загубиться в просторі! Це — смерть! Скеч спеціально хоче так помститися над ним, а потім сказати начальнику експедиції, що він сам через недбалість загинув!

Ці думки миттю промайнули в свідомості Гаррі! Вихід лише один! І Гаррі мусить зважитись на це.

Він вихопив високочастотний пістолет і, натиснувши кнопку, спрямував дуло на чорну фігуру Скеча, який порався біля скелі. В наушниках почувся звірячий рев, щось заклекотіло. Фігура Генрі в незграбному скафандрі поволі, мов мішок, посунулася донизу...

Холодний піт виступив на лиці Гаррі. Все! Він вбив члена експедиції! Страшно! Що скаже начальник? Що скажуть товариші? Але хіба він винен? Він змушений був це зробити!

Гаррі схопився за вірьовку, почав підтягуватись назад, до планетки, через кілька хвилин став на грунт, біля трупа Скеча.

Гаррі нагнувся над ним, перевернув на спину і жахнувся.

Атомний заряд, ввійшовши в спину, розвернув Генрі всі груди, розірвавши і закривавивши скафандр.

В голові у Гаррі запаморочилось, до горла підступила гаряча хвиля, у скронях застукало...

Бор дико, істерично зареготав, потім схопив камінь з самоцвітами і почав колисати його...

— Тихо! Тихо! — бурмотів він! — Скоро прийде Елі, мама твоя! Нагодує тебе, дитинко! Тихо!..

Потім Гаррі тяжко застогнав і, знепритомнівши, поволі опустився на камінь...

...Через кілька годин до астероїда пристав ракетний апарат. З люка вийшов сам начальник, обережно ступив на планетку.

— Що з ними могло трапитися? — здивовано сказав він своєму супутнику. Обидва лежать, я бачу, непорушно...

Він підійшов до розпростертих на камені тіл і жахнувся. Скеч лежав закривавлений, з розірваним скафандром, а лице його, що перетворилося в шматок льоду, скляними очима дивилося в світову безодню. Поряд лежав Бор, міцно вп'явшись обома руками в камінь з самоцвітами...

І начальник зрозумів, яка трагедія відбулася на малесенькій планетці в просторі. Він дав розпорядження перенести тіла до ракети і розпочати роботи на астероїді...

...На космодромі ждали повернення експедиції...

...Ракета, вся огорнена димом, зупинилася. Відкрився люк, і з отвору вийшов сивий начальник експедиції, за ним пілот, ще два інженери...

Елізабет нервово усміхнулася. Чому ж не видно Гаррі? Що там трапилося?

Раптом дівчина зблідла... З люка два члени експедиції виносили носилки, за ними ще одні...

Елізабет прикусила зубами палець, щоб не закричати, побігла до ракети. її побачив начальник експедиції, дав знак зупинитися. Носилки поставили на землю...

Елізабет напівбожевільно дивилася на труп Генрі, потім перевела погляд на посивілого і змарнілого Гаррі. Гаррі відкрив очі, побачив Елізабет. Якийсь спогад майнув в його безглуздому погляді. Він

засміявся, звівся на лікті, поманив Елізабет до себе і простягнув їй великий камінь — весь в гігантських самоцвітах...

— Якщо зустрінеш Елі — оддай їй! Це я для неї подарунок від Юпітера привіз! Знаєш Юпітера — бог був такий!.. Я був у нього в гостях!..

Потім він засміявся диким сміхом і впав на посилки...

Елізабет обернулася до засмученого начальника.

— Що трапилося? — крізь сльози запитала вона.

— Потім дізнаєтесь, — відповів начальник. — Він психічно хворий...

— І вилікувати його зможете, очевидно, тільки ви, — додав ракетний лікар, що стояв поряд.

Елізабет, заридавши, впала на непритомне тіло Гаррі...